

Upravništvo: Ljubljana, Kraljeva
ulica 5 — Telefon št. 3122, 3123,
3124 3125 3126.
Inseratni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3 — Tel. 3492 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka uli-
ca št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2 — Telefon št. 190.
Račun pri pošti ček zavodih: Ljub-
ljana št. 11842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105 241

JUTRO

Naručna zbirna mesečno Din 20
Za tuzemstvo Din 10
Uredništvo:
Ljubljana, Kraljeva ulica 5. Tele-
fon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Maribor, Gosposka ulica 11. Telefon
št. 2440
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. št.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi
po tarifu.

Ženevska obsodba

V včerajšnjem uvodniku smo opozorili, kako kompliciran je od Japonske brutalno izzivati konflikt, ako ga gledamo s stališča Društva narodov in upoštevamo vse momente, ki se mora na nje ozirati ženevski svetovni forum. Kljub pomislekom in kljub oviram pa je Društvo narodov enkrat storilo odločen korak, ki bo gotovo od vsega civiliziranega sveta pozdravljen s simpatijami in veseljem: jasno in ostro je obsodilo roparski japonski imperializem.

Obzirnost do Japonske, ki jo je Društvo narodov prav do zadnjih tednov kazalo ves čas razprave o japonsko-kitajskem sporu, je v svetovni javnosti povzročila obilo nejevolje in nezaupanja do ženevske institucije. Mesece so pretekli, preden je Ženeva sklenila poslati na lice mesta preiskovalno komisijo, ki naj bi nepristransko ugotovila dejanski stan in s tem omogočila končno odločitev v tem opasnem sporu. Nasprotniki Društva narodov so njegovo neodločnost držanje porabljali v to, da so naglašali slabost in nedostatnost ženevskega mednarodnega foruma, češ, da ima pogum nastopiti samo proti manjšim državam, za nastop proti kakšni velesili pa da mu neostaja moralne sile, pred vsem pa materialnih sredstev, da svojim odlokom izvojuje vsesplošno veljavo in pokorščino.

Akcije Japonske kot ene izmed ustanovitelj Društva narodov so s početka stale izvrstno, saj se da mandžursko vprašanje zaradi različnih stikajočih se interesov obravnavati na več načinov, od katerih vsak ni brez tehničnih in upoštevanih vrednih argumentov. Najbrž bi ne bilo prišlo do tako zaostrenega razmerja med Društvom narodov in Japonsko, da si ni slednja s svojo šanghajsko avanturo pripravila vseh simpatij zapadnega sveta. Osebito se je ta izprememba opazila v Franciji, ki je sprva dopuščala Japonski vlogo »pomirjevalca« na Daljnem vzhodu. Zadnje leto pa je popolnoma razkrilo japonske imperialistične namere in pod težo tega spoznanja tudi Ženeva ni mogla več oklevati. Društvo narodov se je moralo odločiti za ostrejši nastop proti javnemu kršilecu miru, ki je s svojimi bojnimi pohodi prelomil ne samo mednarodni pakt devetih sil, marveč tudi pravila Društva narodov in Kelloggov pakt o nenapadanjju.

Ženevska obsodba krivca je končno ovrgla očitke, da Društvo narodov nima moralnega poguma za nastop proti Japonski, ker je velesila. Odločitev je tem večjega pomena, ker je Japonska neprestano naglašala, da bo v primeru zanj neugodnega izreka izstopila iz ženevske zveze narodov, kar je bila vsekar močna grožnja in gotovo ni ostala brez učinka. Ako bo Japonska uresničila svojo pretnjo, ni Društvo narodov ničesar izgubilo na svojem pomenu, pač pa so Japonci dokazali, da njihovo sodelovanje v Ženevi nikoli ni bilo iskreno in da Japonska nima moralne sile, da bi brez užaljenega samoljubja prenesla obsodbo svojega krivičnega postopanja.

V smislu pravil Društva narodov veže Japonsko še dve leti po izstopu vse obveznosti, ki jih imajo člani ženevske institucije, in ves ta čas ima Ženeva polno pravico, da proti nji odredi vse one sankcije, ki so določene za kršilce miru. Z izstopom se tedaj Japonska ne odtegne posledicam, ki jih je izzvala, obenem pa Ženevi ne ugasne dolžnost, da se zavzema za krivično napadeno Kitajsko. Pri današnjem stanju stvari seveda ni misliti, da bi Društvo narodov lahko priborilo svoji sodbi polno upoštevanje obsodbe. Ima sicer med svojimi sankcijami kot glavno sredstvo zoper nepokorne člane možnost proglasitve gospodarskega bojkota, vendar bi bil sličen ukrep danes brezuspešen, dokler niso v Ženevi včlanjene vse države sveta. Ako bi se bojkotno pridružili še Rusija in Amerika, ki nista člani ženevske mednarodne zveze, bi se Japonska z vso pravico pritoževala, da slednjima ne gre za prestiž Ženeve, marveč za svojo lastno korist. Takega očitka pa Društvo narodov ne more riskirati.

Vse jasneje se tedaj izoblikuje velika pomanjkljivost ženevske organizacije, da nima izvršne moči in izvršnih sredstev. Japonska zadeva je dragocen precedenčni primer, ki učinkovito podpira francosko tezo, da Društvo narodov ni popolna tvorba, ako ji manjka močnega izvršnega organa — mednarodne vojske, ki bi v primeru potrebe lahko s silo privedla kršilce miru k redu in pokorščini. Prav iz tega spoznanja pa izhaja francoska razorožitvena teza, ki naglašajo potrebo varnosti, nakar je šele mogoča razorožitev. Japonski primer pa zopet dokazuje, da je mednarodna varnost zagotovljena samo pod zaščito močnega mednarodnega vojske. Vsaka drugačna rešitev bi ostala le na papirju in Društvo narodov bi se po letih brezplodnih debat polagoma izrodilo v brezpomembno organizacijo, katere odločitev in sodb nihče ne upošteva. Še več: Izvedlo bi lahko le take sklepe in

Društvo narodov je obsodilo Japonsko

Z vsemi proti japonskemu glasu je glavna skupščina priznala kitajsko suverenost nad Mandžurijo — Japonska delegacija je odšla, ni pa še prijavila izstopa Japonske iz DN

Ženeva, 24. febr. AA. Pred glasovanjem o poročilu odbora devetnajstice, zaradi katerega je bila sklicana izredna skupščina Društva narodov, je kitajski delegat dr. Ien izjavil, da bo glasoval za poročilo odbora devetnajstice brez pridržkov, ker priznava sedanje pravice Kitajske kot države.

Za dr. Ienom je stopil na tribuno šef japonske delegacije Macuoka. V začetku svojega govora je vnovič naglasil, da se Kitajsko ne more primerjati z nobeno civilizirano državo, zakaj v njej vladajo vojna, tiranija, razbojništvo, lakota in poplave. Glavni vzrok neredov na Daljnem vzhodu so neurejene razmere na Kitajskem, zaradi katerih najbolj trpi Japonska kot najbližnja sosedja. Kitajska je prostrana dežela, je nadaljeval japonski delegat, toda narod ni. Kitajski ni zmožna samo sebe braniti, zmožna ni niti odkriti se tujih vojaških sil, ki stoji na njenem ozemlju in v njenih pristaniščih. Japonska gleda v bodočnost z velikim strahom. Prizadevala si je doseči sodelovanje s Kitajsko, ki pa je to odklonila in hotela vreči Japonce iz Mandžurije, čeprav je za Japonsko življenjskega pomena.

Japonska je vedno bila, je in bo braniteljica miru, reda in napredka na Daljnem vzhodu. To prepričanje jo sili, da mora vztrajati na ohranitvi neodvisnosti Manžukua. Možno je, da se je društvo narodov v začetku spora iskreno in vestno prizadevalo, da bi ga uredilo na zadovoljiv način, toda dejansko je posredovanje DN vedno dalo take rezultate, da se je Kitajsko vdajala krivim nadam in dobivala poguma za svoje izzivalno zadržanje nasproti Japonski.

Nato je Macuoka vnovič naglasil stališče japonske delegacije glede mandžurskega prebivalstva. Pri analiziranju poročila odbora devetnajstice je poudaril, da to poročilo prizanesljivo govori o Kitajski, dobrodejno akcijo Japonske na Daljnem vzhodu in v Mandžuriji pa čisto zamlužuje. Odbor devetnajstice je obsodil narod, ki je branik vsega, kar pomeni zakonitost in red v Pacifiku in

na Daljnem vzhodu, in se zavzel za državo, katere zaostlost je bila vzrok vojn že celo stoletje nazaj. Tehnične komisije, poslani na Kitajsko, ne morejo prav presoditi anarhičnega značaja te dežele. Kitajski je potrebna energična mednarodna kontrola v tej ali oni obliki.

Nato je Macuoka pozval kitajskega delegata, naj še pred glasovanjem izjavi, ali je pripravljen sprejeti tako kontrolo. Izjavil je, da bo sprejel poročilo, ki zbudilo med Kitajci vtis, kakor da so odrešeni sleherne odgovornosti in da smejo brez kazni izzivati Japonsko. Če skupščina Društva narodov sprejme poročilo, ne bo s tem koristila ne Kitajcem, ne Japoncem in tudi ne miru.

Nato je Macuoka kritikoval nekatere dele poročila, ki govore o uvedbi mednarodne oblasti nad Mandžurijo. Vprašal je, ali bi morda Zedinjene države sprejele tako kontrolo nad okolico Pansamskega prekopa in Velika Britanija nad Egiptom. Na koncu svojega govora je prosil skupščino DN, naj skuša razumeti dogodke in ima pred očmi bodočnost ter ne sprejme poročila odbora devetnajstice.

V imenu Venezuele je izjavil delegat Zumeta, da se vrše nekaj let nasilna dejanja na Daljnem vzhodu in na Daljnem zahodu, kakor da ne bi bilo nikakih pogodb. Venezuela bo glasovala za poročilo odbora devetnajstice, ker se hoče s tem izjaviti proti vsakemu postopku, ki bi omogočil nasilnikom nadaljevati nasilja.

V imenu Kanade je izjavil Riddell, da sprejema poročilo in priporočila odbora devetnajstice, ker vidi v njih temelje bodočih pogajanj.

Litovski delegat Zaunius je izrazil željo, da bi sprejete ne pomenilo sankcije neuspeha. Svojo izjavo je zaključil s besedami, da bo glasoval za poročilo in priporočila odbora devetnajstice.

Glasovanje

Nato se je vršilo glasovanje. Za poročilo in priporočila odbora devetnajstice je glasovalo 42 delegatov, proti

njemu pa samo Japonska, dočim se je Siam vzdržal glasovanja.

Po razglasitvi izida je predsednik Hymans naglasil veliki pomen tega glasovanja. Opozoril je, da se obe stranki na podlagi določil pakta DN tri mesece ne smeta zateči k vojni. Poudarjal je tudi politični pomen glasovanja. Priporočila, je dejal, predstavljajo ponudbo za sodelovanje, ki jo predlaga Društvo narodov v enaki dobri volji obema strankama. Hymans upa, da bosta to ponudbo obe stranki nekega dne sprejeli, zakaj uporaba sile bi rodila samo postritev spora. Nekoč mora priti dan, ko se bo morala ta stvar urediti po določilih mednarodnega prava. Tako ureditev je človeštvu potrebna. Zastran Društva narodov mora izjaviti, da bo nadaljevalo svoje delo in svoje poslanstvo kljub nesoglasjem, da naposled zagotovi spravo in mir.

Izjava japonskega delegata

Nato je v popolni tišini podal šef japonske delegacije Macuoka naslednjo izjavo:

Japonska delegacija in japonska vlada sprejemata za obžalovanje in globokim razočaranjem na znanje, da je skupščina DN odobrila poročilo. Japonska je bila član DN od njegovega začetka in njeni delegati na mirovni konferenci v Parizu l. 1919 so pomagali redigrati pakt DN. Bili smo ponosni, da smo mogli vzajemno s najvišjimi državami sveta sodelovati pri eni izmed največjih človeških ustanov, ki se je človeštvo kdaj zanj zednilo. Naša iskrena želja, naše veliko zadoščanje je vedno bilo sodelovanje z drugimi člani Društva narodov v svrhu, ki je bila vedno človeštvu draga. Globoko obžalujemo položaj, v katerega smo zašli, zakaj prepričan sem, da vse navdaja ista misel in ista želja, da bi videli okoli sebe trajen mir. Ta misel in ta želja nas vodita pri vseh razmišljanjih in v vseh dejanjih.

Ves svet ve, da je Japonsko politiko vodila iskrena želja, da ohrani mir na Daljnem vzhodu in s tem pomaga za ohranitev miru na vsem svetu, toda Ja-

ponski ni bilo mogoče pristati na poročilo, zakaj njegova priporočila ne morejo jamčiti miru na Daljnem vzhodu. Japonska vlada je zato prisiljena sklepati, da imajo Japonska in drugi člani DN različne nazore o sredstvih, ki naj ohranijo mir na Daljnem vzhodu. Japonska vlada mora ugotoviti, da je na skrajni meji svojega prizadevanja za sodelovanje z Društvom narodov, v kolikor gre za kitajsko-japonske probleme. Vključ temu se japonska vlada ne bo nič manj prizadevala, da ohrani mir na Daljnem vzhodu in la ohrani in še bolj sklene dosedanje dobro in iskreno razmerje z drugimi velesilami.

Ni mi treba posebej poudariti, da preveča japonsko vlado slej ko prej ista želja, da prispeva s svojimi močmi k blaginji človeštva. Zato bo tudi v bodoče vodila iskreno politiko sodelovanja pri delu za vesoljni mir.

Odhod japonske delegacije

Ko je Macuoka končal, je na čelu japonske delegacije ostentativno zapustil skupščinsko dvorano. Predsednik je nato sejo zaključil in sklical prihodnjo za popoldne ob 17. uri.

V japonskih krogih podčrtavajo, da Macuoka ni javno napovedal izstopa Japonske iz DN. S tem, da je japonska delegacija ostentativno zapustila dvorano, je hotela samo demonstrirati. Politične posledice tega glasovanja bo pa izvajala šele tokijska vlada.

Ženeva, 24. febr. g. Splošno pričakovana prijava izstopa Japonske iz Društva narodov je izostala. To presenečenje se označuje kot najvažnejši dogodek današnjega dne v Ženevi. Obenem zagotavljajo, da izjava Macuoke ni še zadnja beseda japonske vlade, ker Japonska iz taktičnih vzrokov še čaka z izstopom glede na nadaljnji razvoj na Daljnem vzhodu.

Tokio, 24. febr. AA. V političnih krogih sodijo, da bo japonska delegacija še nadalje sodelovala v razorožitveni konferenci, čeprav je zapustila Društvo narodov.

Seja Narodne skupščine

Novi društveni in zborovalni zakon je bil sprejet v načelu in podrobnosti

Beograd, 24. februarja. p. Narodna skupščina je imela danes sejo dopoldne in popoldne. Na dopoldanski seji sta bila konstituirana odbor za proučitev zakonskega predloga za pobijanje spolnih bolezni, ki mu predseduje poslanec Filip Lazarević, ter odbor za proučitev konvencije med našo državo in Avstrijo o zrakoplovstvu, ki mu načeljuje poslanec Svetislav Hodžera.

Nato je skupščina prešla na dnevni red, v razpravo o načrtu novega zakona za zborovanja in društva.

Narodni poslanec Ferdo Šega je hotel pojasniti svoj včerajšnji medklje, da bi duhovniki ne smeli biti obični predsedniki. Poudarjal je, da so ga do tega naziranja pripravile žalostne izkušnje. Navedel je primer, ko je bil duhovnik predsednik občine, zaradi česar je prišlo do prelivanja krvi in so tudi mnogi kmetje izstopili iz katoliške cerkve. Poznal je tudi župnika, ki se je, poleg svojih rednih poslov, bavil tudi z dobavami prašičev in živine. Zato je neki zagrebški mesar, znan šaljivec, odšel k nadškofu dr. Bauerju ter ga naprosil, na tudi njemu da župnijo, kajti, če more župnik dobavljati prašiče, bi bil lahko tudi mesar za župnika.

Poslanec dr. Oton Gavrančič je izjavil, da je prejel veliko število pism, v katerih se mu izreka zahvala, ker je predložil v Narodni skupščini zakonski predlog za izgon jezuitov. Naglašal je, da je katoliška vera nekaj drugega, kakor pa so jezuiti, in da ni točno, da je proti katoliški veri, kot je proti jezuitom. Najboljši dokaz za to je dejstvo, da je svojočasno papež Klement razpustil jezuitski red, češ, da je nevaren za ves svet in tudi za katoliško vero in cerkev. Poslanec dr. Ljudevit Auer je branil zakonski načrt. Poslanec dr. Vošnjak je polemiziral s federalisti iz Mažurancjeve skupine.

Proti zakonskemu predlogu je govoril poslanec dr. Milan Metlikič, poudarjajoč, naj Narodna skupščina izglasuje zakonski načrt, ki bo popolnoma zajamčil državno in narodno edinstvo, ker se boji, da bi sedanji zakrepe, ki so vseč in koristni mogočnim ukrepom in imajo zato za seboj njihovo oboroženo silo.

Na tak način bi bila izigrana najplemenitejša misel človeštva, do katere so se narodi povzpeli po grozovitih trpljenju svetovne vojne. V dobrem desetletju svojega obstoja si je Društvo narodov ustvarilo mogočno pozicijo in to desetletje je storilo za sporazum med narodi več nego vse dosedanje razvojne dobe, zato bi bila neprecenljiva škoda za človeštvo, ako bi ta institucija ostala brez take učinkovite izpolnitve, kakršna je le ustanovitve mednarodne vojske kot izvršnega organa Društva narodov.

konksi načrt omogočil raznim federalističnim, plemenskim in verskim strankam zopetno kandidiranje pri volitvah. Govornik je opozarjal na postopanje jezuitov. Za nedeljo so napovedali veliko zborovanje vseh jezuitov in njihovih sotrudnikov iz naše kraljevine v Zagrebu v tamošnji največji dvorani Zagrebaškega zbora Opozarjam na dejstvo, da se utednejo pojaviti na političnem terenu ne pod krinko klerikalno-jugoslovenske stranke, nego pod videzom raznih Pavličev in tovaršev. Utegne se pripetiti, da nastopi tudi reakcija iz pravoslavnih krogov, pa boste videli, kako bo to izgledalo. Posl. Metlikič je končno zahteval energične ukrepe v smislu narodnega in državnega edinstva in izjavil, da bo glasoval proti zakonu.

Prav tako so govorili proti zakonskemu načrtu Miloš Dragović, dr. Živojin Lukič, Stepan Babić in Dragutin Perko. Po govoru dr. Stepana Kralja o nemških manjšinah je bila seja ob 13. prekinjena. Na popoldanski seji so govorili narodni poslanci Mihajlović, dr. Davidović, Svetislav Hodžera, dr. Nikola Kešeljević, Milan Marković, dr. Zika Perić, na koncu pa je repliciral notranji minister Živojin Lazić. Zakonski načrt je bil sprejet v načelu z 218 proti 30 glasovom.

Pri definitivnem glasovanju je bil zakonski načrt sprejet s 175 glasovi proti 9 in poslan nato senatu.

S 164 glasovi je bil odločen tudi zakonski načrt o ustanovitvi treh novih zakonov v vrbski banovini.

Prihodnja seja bo jutri ob 10. dopoldne v dnevnim redom: Poročilo imunitetnega odbora.

Huda zima v Italiji

Milan, 24. februarja. g. Severno in srednjo Italijo je prizadela prava zimska katastrofa, kakršne še ni bilo v zadnjih dveh letih. Močan cirkon s snežnimi zameti je popolnoma izpremenil sliko severnih italijanskih mest. V Bologni je zapadlo na nekaterih mestih nad meter snega. Velike množice delavcev so zaposlene, da odstranijo sneg. Visok sneg je deloma povzročil ukinitve cestnega prometa.

Trgovinska pogajanja z Nemčijo

Berlin, 24. februarja. Po informacijah lista »Börsenzeitung« bo prispela ob koncu tedna v Berlin jugoslovenska diplomatska delegacija, ki se bo z zastopniki nemške vlade pogajala o zaključitvi začasnega trgovskega sporazuma, ki bo veljal od 5. marca, ko poteče sedanja jugoslovensko-nemška trgovinska pogodba, do zaključitve nove definitivne trgovinske pogodbe.

Hirtenberška afeta se vleče dalje

Odmevi odpusta generalnega direktorja avstrijskih železnic — Avstrijci obtožujejo Italijane in Madžare, da so jih hoteli izigrati

Dunaj, 24. febr. d. Avstrijski listi se obširno bavijo z afero generalnega direktorja zveznih železnic dr. Seefehnerja, ki je ponudil socialno-demokratskemu poslancu Königu, voditelju avstrijskega železničarskega sindikata, podkupnino 150.000 šilingov, ako bi poskrbel, da bi se moglo hirtenberško orožje, poslano iz Italije, vtiho-tapiti na Madžarsko na ta način, da bi železničarji poslali vagon z orožjem v šepronj, kjer bi se iztovorili, nato pa zopet plombarili ter poslali kot polni nazaj v Italijo, kakor je obljubila avstrijska vlada.

Neue Freie Presse, ki prinaša o tej zadevi kakor tudi drugi listi daljši uvodnik, pravi, da si mentaliteta dr. Seefehnerja nikakor ne more raztolmačiti, ker gre za človeka, ki je znan po svoji strokovni sposobnosti. Ze njegov oče je bil direktor madžarskih državnih železnic, dočim je dr. Seefehner zaseben docent na tehnični visoki šoli v Dresdenu in tudi profesor na dunajski tehnični. Znan je tudi kot strokovnjak na področju elektrike in je naravnost čudno, kako je mogel priti na to misel. Pri tem je treba tudi pomisliti, da ve vsak železniški funkcionar, kdo je poslanec König in kolik ugled vživa. Celo nasprotniki strokovnih organizacij so priznali, da popolnoma obvlada gradivo in da zasluži zaradi svoje razsodnosti in spretnosti priznanje. In prav temu Königu so ponudili 150.000 šilingov za njegove svobodne strokovne organizacije, da bi pregovorili svoje ljudi k izdajstvu in napravil delavce za pomočnike pri mednarodni komediji. Obenem pomenja ta načrt najhujši atentat proti avstrijski vladi, ker bi jo mogla njegova izvedba spraviti pred vsem svetom v silno kočljiv položaj, češ, da je prelomila svojo slovesno dano besedo. List izraža zadoščanje, ker se je ta nakana preprečila, ter ugotavlja obenem, da predstavlja najžalostnejše poglavje hirtenberške afe.

Socialno-demokratski posl. dr. Deutsch je v parlamentu načel vprašanje odstavitve generalnega ravnatelja avstrijskih železnic Seefehnerja, za katerega zahteva kazensko preiskavo zaradi zlorabe službene dolžnosti oziroma zaradi prevare. Obenem naj se izvrši kazenska preiskava tudi proti osebam, ki so bile gmočno zainteresirane v hirtenberški aferi. In sicer v prvi vrsti proti glavnemu ravnatelju hirtenberške tovarne za orožje Mandlu, pa tudi proti voditelju heimwehrovcev krezu Starhembergu.

Budimpešta, 24. februarja d. Madžarski dopisni urad demantira pooblaščen s pristojnega mesta, da bi madžarska vlada kaj vedela o načrtu generalnega direktorja avstrijskih železnic dr. Seefehnerja za prevoz hirtenberškega orožja na Madžarsko.

Angleške ugotovitve

London, 24. februarja g. »Daily Herald« javlja, da so se takoj, ko se je doznelo o hirtenberški aferi, sestali v Rimu knez Starhemberg, generalni direktor hirtenberške tovarne Mandel in nekaj italijanskih funkcionarjev k posvetovanju, kako bi se na vsak način omogočil nadaljnji transport orožja na Madžarsko. Italijanski zastopniki so pri tej priliki izjavili, da so pripravljeno sprejeti prazne vagonne, obenem pa izdati uradne carinske certifikate, v katerih bi se potrdila vrnitev orožja v Italijo.

»Times« hvali francosko in britsko vlado, češ, da se jima je posrečilo z diplomatsko intervencijo odpraviti vzemirjenje, ki je nastalo zaradi kršitve mirovnih pogodb. Na koncu pravi, da se hirtenberška afeta še ne more smatrati za končano.

Angleški parlamentarni krogi so se po hirtenberški aferi začeli živo zanimati tudi za dobavljanje italijanskih letal Madžarski. Tako je poslanec Mardell zaprosil zunanje ministra sira Johna Simona, naj odgovori v parlamentu, kakšno stališče namerava zavzeti vlada v tem vprašanju. John Simon mu je pisмено odgovoril: »Opozorili so me na pisanje tujih listov o tej aferi z letali, ker pa je o njej izšel poluradni demant madžarske vlade, mislim, da ni treba, da bi britska vlada, morala zastran tega kaj posebnega ukreiniti.«

Interpelacija v francoskem parlamentu

Pariz, 24. februarja g. Poslanec Guernut je v parlamentu vložil interpelacijo, v kateri zahteva od vlade pojasnilo, kako se je likvidirala hirtenberška afeta in katere ukrepe namerava vlada izvesti, da se bo tudi v bodoče zajamčilo spoštovanje pogodb.

V »Populaire« piše Paul Fort o hirtenberški tihotopski aferi: Sklep, ki se izjavljati iz hirtenberške afe, in zdrazilo proti vsem podobnim aferam je ukinitve svobodnega izdajstva in svobodne prodaje orožja. Iz so francoski radikalni že imeli v svojem volilnem programu, pa so pozeje ertali iz vladnega programa.

Posredovanje med Kolumbijo in Peruiem

Pariz, 24. februarja. AA. Iz Santiaga poročajo, da sta perujska in kolumbijska vlada pristali na predlog o posredovanju črke in argentinske vlade za mirno ureditev spornih vprašanj.

ZASLIŠEVANJE PRIČ V ŠENČURSKEM PROCESU

Včera zaslisane priče so v polni meri potrdile navedbe obtožnice in tudi pri soočenju z obtoženci vztrajale pri svojih izpovedih

Beograd, 24. februarja.

Razprava pred državnim sodiščem potaja vedno bolj napeta. Zaradi zasliševanja glavni prič je bila današnja razprava mestoma zelo dramatična. Zanimanje za razpravo narašča tudi med beograjsko publiko, zato je sedaj dvorana vedno polna poslušalcev.

Med drugimi sta bila danes zaslišana kot prič tudi poveljnik orožniškega oddelka pri dogodkih v Senčurju, tedanj podporočnik in sedanji poročnik Borislav Rakić, ter voditelj šenčurske orožniške postaje Franc Sotler. Oba sta podala zelo točno sliko o dogodkih. Zlasti pričevala njuno poročnika Rakića se je pripisovala največja važnost, ker je Rakić prišel šele

tisti dan pred dogodki na svoje službeno mesto v Slovenijo, tako da ni poznal ne ljudi, ne razmer in je ravno zato lahko podal najbolj nepristransko sliko o šenčurskih dogodkih. Njegovo pričevanje zlasti obremenjuje obtožena Brodarja in Umnik.

Dogodke v Mengšu je očno orisal prič učitelj Jože Mrak, ki je z okna svojega stanovanja, pod katerim so se demonstracije pod vodstvom obtoženega Strčina vršile, natančno opazoval ves njihov potek. Jutri bodo zaslišane še zadnje priče, med njimi tudi narodna poslanca dr. Rapa in Mravlje. Med zasliševanjem je ponovno prišlo do ostrih kontroverz med predsednikom in branilci.

Priče o Brodarjevem nastopu v Hrastju

Današnja razprava se je pričela ob 8.25. Vseh 12 obtožencev je zavzelo svoja mesta na dveh klopih. Ko je vstopil sodni kolegij, je predsednik pred vsem konstatiral, da so navzoči tudi branilci vseh obtožencev. Takoj nato je dal poklicati v dvorano sedem za ta dan določenih prič. Bili so to: Janez Rekar, Anton Zupan, Miha Molj, Franc Sotler, Borislav Rakić, Janez Prešeren in Jože Mrak. Predsednik jim je sporočil, da bodo danes zaslišani kot prič, in jih opozoril na njihove dolžnosti. Nato je zopet vse odpustil in priredil za izpoved le Janeza Rekarja.

Pričevanje Janeza Rekarja

Janez Rekar je doma iz Hrastja, delavec, star 25 let. Predsednik ga je opozoril na njegovo pričevanje v preiskavi, ki ga je podal pod prisego in ga je nato začel zasliševati.

Predsednik: »Ali ste bili 16. maja lanskega leta v Hrastju?«

Rekar: »Da.«

Predsednik: »Kaj ste delali tam?«

Rekar: »Povedali so, da se bo vršil shod in da bo prišel na shod narodni poslanec Barle.«

Predsednik: »Pa so nasprotovali klerikalci? Kje pa ste bili tedaj?«

Rekar: »Jaz sem bil pri cerkvi, shod pa bi se bil moral vršiti v Društvenem domu. Pa niso pustili.«

Predsednik: »Kdo ni pustil?«

Rekar: »Brodar s svojimi pristaši.«

Predsednik: »Kje ste pa bili pred zborovanjem?«

Rekar: »Na cesti.«

Predsednik: »Kje na cesti?«

Rekar: »Pri Brodarju v sobi.«

Predsednik: »Ali je bila polna?«

Rekar: »Tega pa ne vem natančno.«

Predsednik: »Kaj pa so delali tam? Ali so pili?«

Rekar: »Ne vem, jaz sem bil na cesti.«

Predsednik: »Kaj pa se je zgodilo, ko je prišel poslanec Barle?«

Rekar: »Kričali so živio Korošec! Dol z Barletom!«

Predsednik: »Ko je poslanec Barle videl, da se ne more vršiti shod v društvenem domu, je dejal, da gremo k Staretu, kjer je njegova sestra omožena.«

„Prisežem desetkrat, stokrat!“

Predsednik: »Kaj pa ste videli, ko ste šli po cesti?«

Rekar: »Šli smo po cesti k Staretu. Poslanec Barle je hotel, da se shod vrši na dvorišču. Bilo je kakih 40 ljudi, ali Barle ni mogel govoriti, ker so kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

Predsednik: »Ali je bil Franc Praust zraven?«

Rekar: »Zraven mene je stal.«

Predsednik: »Ali je kaj klical?«

Rekar: »On je zaklical: Živio Barle! Živio kralj!«

Predsednik: »Ali je bil tam tudi Brodar?«

Rekar: »Bil je.«

Predsednik: »Kaj pa Brodar?«

Rekar: »On pa: Dol z njim, živio Mussolini!«

Predsednik: »Ali ste vi to dobro slišali? Kam ste bili obrnjeni?«

Rekar: »Midva sva stala drug proti drugemu, ravno tako, kakor sedaj jaz in pa vi.«

Predsednik: »Kje je to bilo?«

Rekar: »To je bilo pred Staretovim dvoriščem.«

Predsednik: »Ali so bili tam tudi orožniki?«

Rekar: »Orožniki so pa sem in tja hodili.«

Predsednik: »Predsednik Brodarju: Ali je to resnica?«

Brodar: »Ne, ne, to ni resnica.«

Predsednik: »Predsednik: Pa vi?«

Priča: »Je resnica, prisežem desetkrat, stokrat!«

Predsednik: »Vi torej ostanete pri tem kar ste rekli, da je rekel Brodar.«

Priča: »Da.«

Predsednik: »Kaj pa vi Brodar?«

Brodar: »Zmotiti so se morali.«

Priča: »Istina, ti si to govoril, prisežem desetkrat, stokrat.«

Na ponovno vprašanje ali ostaja prisvoji izpovedi, priča zatrjuje: »To je istina.«

Ravno tako pa tudi Brodar: »Ostajam pri tem kar sem rekel.«

„Zvonili so vsi zvonovi“

Nato je bilo prečitano silno zanimivo grozilo pismo ki ga je prejel priča Rekar. Pismo je iz Ljubljane in njem se grozi smrti smrti. Ponovno poudarja krivoprišestvo in krivoprišestvo.

V nadaljnjem zasliševanju izjavlja priča Rekar, da je obtoženi Brodar zvečer prišel k Staretu, kjer je pripovedoval o tem, da avtonomija in federalizem in o tem, da se priključita tudi Trst in Gorica samostojni Sloveniji.

Na vprašanje Brodarjevega zagovornika dr. Adlešić zakaj ni vse to, s čimer sedaj obremenjuje Brodarja, takoj prijavil orožnikom prav Rekar, da je vse to izpovedal v Ljubljani.

Na vprašanje ali je ves čas med Barletovim zborovanjem iz cerkvenega stolpa zvonilo odgovori priča, da ves čas sicer ne, pač pa so zvonili vsi zvonovi.

Na zagovornikova vprašanja, ki so šla

za tem, da bi se s pritrdnim odgovorom priče omajala njegova, za obtožena Brodarja tako obremenjena izpoved, priča odločno vztraja na svoji današnji izpovedi in om, ki jo je podal v preiskavi. Nekaj hrupa je nastalo potem, ko je se dr. Adlešić vprašal priča, ali je bil že kaznovan.

Rekar je odgovoril odločno: »Nikoli.«

Pri tem ga je vzel v zaščito tudi predsednik, češ da takih vprašanj ni treba.

Pričevanje Antona Zupana

Kot druga priča je bil zaslišan Anton Zupan, posestnik iz Vogeli.

Predsednik ga vpraša, ali je bil na shodu v Hrastju.

Priča odgovori, da je prišel pozneje. V začetku ni bil, bil je še le nazadnje, ko so bili že v hiši. Zborovanje se je začelo na dvorišču.

Priča govori, da je prišel pozneje. V začetku ni bil, bil je še le nazadnje, ko so bili že v hiši. Zborovanje se je začelo na dvorišču.

Predsednik: »Kaj ste videli?«

Zupan: »Na cesti sem videl množico, ki je kričala: Živio Korošec! Dol Barle!«

Na vprašanje, ali je bilo veliko ljudi, pove priča, da je Hrastje majhna vas in da so bile tudi ženske; skupaj je bilo tam nekako 50 ljudi, na dvorišču jih je bilo pa kakih 15, ali natančno ne more reči. Brodar je bil na cesti med množico. »Ko sem jaz prišel, sem šel k Staretovim na dom, kjer je rekel Barle: Ker nam niso pustili, da zunaj zborujemo, bomo pa tukaj zborovali.«

Predsednik: »Ali Barle ni mogel govoriti?«

Zupan: »Začeli so potrkavati in se ni moglo razumeti, kaj govori Barle. Zato pa je rekel: Bom pa bolj na kratko povedal.«

V hiši smo ostali kakih trije ure, do ene ure ko je bilo končano, pa je bil pred hišo Mrak.«

Predsednik: »Ali Barle ni mogel govoriti?«

Zupan: »Začeli so potrkavati in se ni moglo razumeti, kaj govori Barle. Zato pa je rekel: Bom pa bolj na kratko povedal.«

V hiši smo ostali kakih trije ure, do ene ure ko je bilo končano, pa je bil pred hišo Mrak.«

Brodarjevo politično predavanje

Predsednik: »Kaj je pa množica klicala?«

Zupan: »Klicali so živio Korošec! Dol z Barletom! Živela Slovenija! Proti večeru je potem Barle odšel, menda na vlak in peljal ga je moj brat. Zvečer pa smo bili pri Staretovih, v hiši moje sestre. Bila je skoro vsa družina in smo bili bolj domače med seboj. Tedaj je prišel Brodar in je rekel: Prihajam k vam kot prijatelj, da ne boste nejevoljni in hudi na me, ker je bil shod razbit. Ni rekel, da je on razbil shod. Mi smo pa rekli, zakaj je storil tako, da Barle ni mogel govoriti. Natančno se sicer ne spominjam, kako je bilo, mislim pa, da je rekel Brodar, ko je prišel: Prihajam k vam kot prijatelj vaše hiše in da če kaj pride, da boste vedeli.«

Nato sta se začela z Miho Moljem razgovarjati.

Nato pripoveduje priča o tem razgovoru z Brodarjem, kakor je izpovedala prejšnja priča. Posebno pa poudarja, da je rekel Brodar: »Prej smo zahtevali avtonomijo, sedaj pa zahtevamo več, zahtevamo federacijo, popolnoma samostojno Slovenijo.«

In ko so mu ugovarjali, da do tega ne bo nikdar prišlo, je odgovoril: »Če ne v petih, pa v desetih ali pa v dvajsetih letih.«

Potem pravi priča, da so se pogovarjali o domačih kmečkih stvarih, pa se je reklo, da so razmere danes takšne, da se morajo v kratkem izpremeniti, da ne bo več take, kakor je sedaj. Pri tem pa je rekel Brodar Mihi Molju: »Kaj ti to, ti tega ne razumeš.«

»Janez, ti si to rekel!«

Na predsednikov poziv naj Brodar odgovori na to, kar je priča izpovedala pravi Brodar: »Jaz sem v resnici prišel v hišo, ker smo bili vedno prijatelji, ne sicer politični, ampak vedno resnica je, da do sem bil jaz v Ljubljani pri Korošcu, ali odločno zanikam, da bi bil dr. Korošec meni to rekel kakor so priče izpovedale, češ, da sem jaz to povedal.«

Priča: »Janez, ti si to rekel. Tudi druge priče potrjujejo to. Ti si rekel to.«

Brodar: »Jaz odločno zanikam, da to ni res.«

Predsednik: »Pa morda dr. Korošec res ni tega rekel, ali vi ste potem on m rekli da je to rekel.«

Brodar: »Nemogoče je meni, da bi to priznal. S Korošcem sva govorila in je tedaj rekel, da je opozicija že popolnoma edina, samo Hrvati da se nekaj upirajo, potem pa pride do izpremembe v vladi.«

Predsednik: »Priča se pač ni mogla zmotiti, saj ni toliko neumna, da bi ne razumela tega, kar ste pripovedovali.«

Predsednik: »Ali je mogoče, da ste ga napačno razumeli?«

Priča: »Mislim, da ne.«

Predsednik: »Vi ste to izpovedali pod prisego.«

Priča: »Da.«

Predsednik Brodarju: »Kaj razumete vi pod avtonomijo in pod federacijo?«

Brodar: »Federacija, to je širša avtonomija.«

Sodnik dr. Stuhec: »Kako naj se to razume, ko ste rekli: Prej smo zahtevali av-

tonomijo, sedaj pa zahtevamo več, zahtevamo federacijo.«

Brodar nato pojasnjuje avtonomijo in federacijo po svojem pojmovanju. Pravi, da je federacija širša avtonomija. Razlaga potem, kakšne skupne stvari bi imeli federalizirani deli naše države.

Nato izprašuje zagovornik Adlešić priča, vpraša ga, ali je bil v hiši pri Staretovih tedaj zvečer tudi Dermastija.

Priča to potrjuje.

Dr. Adlešić vpraša: »Ali ste slišali, kaj je govoril z Moljem? Ali ste ga skličali, da je rekel Brodarju: Gre vam za korito. Zato ste shod razbili. Osemnajst let ste imeli vse v rokah, pa bi bili tedaj ustvari ali avtonomijo.«

Priča potrjuje, da je to slišal, ni pa slišal Prausta, ko je zaklical: Živio kralj!

Ko je zagovornik tudi to pričo vprašal, ali je bil kaznovan, se je temu vprašanju odločno uprl državni tožilec Čadrov, da siračno je priča odkritosrčno odgovoril, da je bil kaznovan, in sicer na tožbo Brodarja, ali da je bilo to tri mesece po tistem, ko je bil zaradi Brodarja že zaslišan pri sodišču v Ljubljani.

Priča Miha Molj

Nato je predsednik dal poklicati tretjo pričo, Miho Molj. Miha Molj je posestnik v Hrastju. Predsednik ga je opozoril na njegovo prisego in ga je nato vprašal, ali je bil 16. majnika v Hrastju.

Molj: »Bil sem, prišel sem tudi na shod. Tam je bil poslanec Barle pri Staretu. Na cesti je bilo polno ljudi, žandarjev nisem videl. Ljudje so vpili: Živio Korošec! Dol z Barletom! In druge take stvari. Šel sem potem k Staretu na dvorišče, pa se ni moglo zborovati, ker se ni slišalo zaradi zvonjenja.«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«

Molj: »Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Živio Korošec!«

»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«

Molj: »Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«

»Kje pa je bil Brodar?«

Molj: »Na cesti, zunaj.«

pa rekel: »Mi se bomo borili, da dosežemo, kar zahtevamo, pa če se tudi 100 let borimo za to.«

Predsednik vpraša Brodarja: »Kaj pa vi pravite na to?«

Brodar: »Dovolite, da vam to razjasnim.« V svojem nadaljnjem odgovoru odločno oporeka, da bi bil on pri Staretovih govoril o tem, da mu je Korošec rekel, da naj razbije shod.

Predsednik vpraša pričo: »Ali je res, kar ste izpovedali?«

Priča: »Resnica je vse.«

Predsednik: »Povejte to Brodarju.«

Priča: »Resnica je, Janez, da si to govoril.«

Brodar: »Je resnica

Dramatična konfrontacija z Umnikom

Predsednik: »Torej tudi prvi strel je padel z Umnikovega dvorišča?«
Umnik: »Za polno priznanje, zaradi strela pa hoče orožništvo to preveriti na drugo, ker so prehitro rabili orožje.«

Predsednik: »Saj ne vodimo preiskave proti orožnikom, marveč proti vam. Kaj pa imate še reči?«
Umnik: »Prvi strel je padel od Rakića prvo polno pa z mojega dvorišča. Jaz sem stal na vogalu hiše in sem bil obrnjen tako, da sem gledal proti Gašperlinovini. To se je zgodilo za mojim hrbtom. Ljudje so pa nato tekali skozi moje dvorišče. Potem je eden vrzel polno.«

Predsednik: »Ali je res, da ste tako mirni ljudi, kakor pravi priča?«

Umnik: »To ni res, saj je bil sreski načelnik zraven. Sreski načelnik me je pozval, bil sem vedno za red in mir in da se spoštuje zakon. Tako neumen nisem, da bi ljudi hujskali. Bil sem samo posredovalec med orožništvom in maso.«

Priča: »Glejte, tu je vaša hiša, tu je Gaiserjeva in tu ste bili vi, za vami pa sem stal jaz. Tu ste vi rekli: Dajte se raziti, takoj nato pa ste dodali: Še malo počakajte, le še vpijete!«

Umnik: »Če se spominjate, po strelu sem bil ves čas poleg sreskega načelnika, jaz sem poiskal avto...«

Predsednik: »Torej vi zanikate, ali ste klicali: Živel Korosec in živila republika?«

Umnik: »Ne, tega nisem.«

Priča: »Stokrat lahko prišedem, da ste! Umnik razburjen: »Ne, ni nobenega pomena, da bi jaz ljudi najprej miril, potem pa hujskal.«

Predsednik: Lahko je tudi tako, če hočete. Nikar ne mislite, da to ni mogoče. Če hočem koga prevariti, lahko delam tudi tako.«

„Umnik je strasten politik“

Umnik: »Prosim, da bi Sotlerja vprašali: »Kako sem se jaz prej obnašal. Ali sem bil za red, za izpolnjevanje dolžnosti in zakonov.«

Priča: »Vi ste bili dober gospodar, dober za vse, nikoli kaznovan, samo za politiko ste strasten.«

Umnik: »Tu mi delate krivico, samo to bi prosil...«

Predsednik: »Čakajte, ali se je to že prej pokazalo, da je strasten politik?«

Priča: »Že za časa volitev.«

Umnik: »Kako, kdaj, ali sem kako...«

Predsednik ga prekine: »Torej že pri volitvah?«

Priča: »Že takrat se je videlo, da je strasten človek. Jaz sem ga še dva dni pred volitvami opominjal, naj bo pameten. Takrat mi je rekel: Jaz se ne bom več vmešaval v politiko, sem samo za ženo in gospodarstvo. Ko sva se srečala na poti v Visoko, kaj ste mi takrat rekli?«

Umnik: »Rekel sem, da Gašperlinka veliko agitira, da pa me nič ne briga, in da bom šel z doma. To sem vam v četrti rekel. V petek sva zopet govorila, pa sem vam rekel, da sva tudi mene povabila.«

Priča: »Jaz sem vas vprašal, kaj bo pa jutri. Vi ste mi nato rekli: Ne vem. Opozarjal sem vas: sila ne bo dobra. Vi ste mi nato odvrnili: Ne vem, bom šel z doma. Opoldne ste šli s kolesom in ste prišli do jame, nato ste se pa vrnili nazaj. Kmalu za vami prišel tudi Brodar.«

Umnikova hčerka

Predsednik: »Ali ste videli tudi Umnikovo hčerko?«

Priča: »V njem sobi v gornjem nadstropju na oknu.«

Kaj pa je delala?«

Jaz sem videl, da je tam sedela in vzklikala.«

»Ne, samo kričala je?«

Predsednik Umniku: »Ali imate še kaj reči?«

Umnik: »To bi še pripomnil, da je Sotlar rekel, da sem se jaz zakel, češ, da se ne bom več vmešaval v politiko. To ni moja navada, ker je nedostojno; res pa sem rekel, da se s politiko ne bora bavi.«

Predsednik: »Saj vidimo, da se niste.«

Umnik: »Jaz sem vse zveze prekinil z vsemi, tudi z Brodarjem. Le slučajno sem prišel skupaj pri kakih seji zadrage.«

Konfrontacija z Brodarjem

Sledilo je soočenje priče in obtoženega Brodarja.

Predsednik Brodarju: »Ali imate kaj reči?«

Brodar: »Nič.«

Predsednik: »Priča pravi, da se mu je zdelo po vsem vašem postopanju, da ste vi ljudi hujskali.«

Brodar: »Vztrajam pri svojem zagovoru, da sem ljudi samo miril in to na poziv sreskega načelnika.«

Priča: »Njega nisem slišal, kaj je govoril, a iz tega, da so ljudje potem še bolj kričali, sklepam to.«

Brodar: »Saj nisem šel med maso. Po polnoma sam sem prišel, stal sem skupaj z Umnikom pred njegovo hišo in se nisem premaknil z mesta, dokler me ni naprosil sreski načelnik.«

Priča: »To ni resnica, ker je hodil med maso sem in tja.«

Brodar: »Ali ste me videli?«

Priča: »Preden smo streljali, ste res stali tam. Potem, ko smo streljali, je pa šel med ljudi in vse ga je poslušalo. Potem se je pa začelo znova še hujske vpitje.«

Državni tožilec Čadrov: »Ali ste videli v šenčurju tudi Aloja Iljo?«

Priča: »Da.«

»Ali ga poznate?«

Priča se obrne po obtožencih in brez oklevanja pokaže Iljo: »Tale je in dostavil: govorila sva celo, on je prišel k meni in mi rekel, da je sramota za Slovence, da streljamo.«

Državni tožilec: »Ali ste slišali, da je pri jami Umnik rekel: Pobijte izdajalca?«

Priča: »Tega ne vem.«

Vprašanja zagovornikov

Nato je predsednik vprašal branilce, ali hočejo priči še kaj vprašati.

Dr. Adlešič, Brodarjev zastopnik, se je zanimal, ali je bil Brodar sam ali so bili ljudje okoli njega.

Priča: »Bilo jih je vse polno okrog njega.«

Dr. Adlešič: »Ali ste videli župnika Škrbca?«

Priča: »Prišel je z avtom.«

Na nadaljnja vprašanja izjavi priča, da je videl tudi Prešerna, da je bil popolnoma trezen in da ga je pustil na shod. Pozneje pa je prišel Prešeren ves raztrgan in okrvavljen ter prijavil, da so ga napadli in pretepeli ter mu razbili kolo.

Nato so tudi še drugi zagovorniki stali priči razna vprašanja, nanašajoča se na položaj, že v teku razprave pojasnjenih okoliščin. Med drugim je vprašal odvetnik dr. Mohorič, ali so se tudi v šenčurju vršile kake priprave, da bi se razbil shod.

Priča Sotlar: »Govorile so se razne stvari. Zeleno kravato sem videl sam pri Kosiču, ki pa jo je dobil od nekega gospoda v Ljubljani.«

Odvetnik Zdravkovič je vprašal, ali so imeli vsi enake kravate in ali sta bila blago in krog različni.

Sotlar: »Vsi so imeli enake, prav take, kakor so te tukaj.« Pokazal je na zavoj

kravat na predsednikovi mizi.

Zupnik Škrbec: »Ali vam je znano, da so v okolici Kranja italijanski fašisti in špijoni?«

Predsednik: »Takih vprašanj ne dopuščam, to ne spada semkaj. Priča vam tudi ni dolžna odgovarjati, sploh vas to nič ne briga.«

Zdravkovič: »Priča je rekel, da se je klicalo tudi Zivio Mussolini, torej je nekaj na tem.«

Predsednik: »Gotovo, da se je klicalo tudi Mussolini.«

Med zagovornikom in predsednikom je nastalo živahno prerekanje.

Predsednik: »Ali je tudi vas kdo udaril? Ali ste bili ranjeni?«

»Pravijo sicer, da me je nekdo udaril z lato ali desko, toda jaz se tega ne spominjam.«

»Kaj pa je bilo z vašo sabljo?«

»Sabljo sem imel v roki, nožnico so mi mi pa iztrgali in jo metali med množico.«

»Ali so tudi na vas kričali?«

»Da, kričali so mi srbijanski hudič prekliči! Marš v Srbijo! Jaz pa se za to po-dijanost nisem brigal.«

»Ali ste prej pogledali na Umnikovo dvorišče?«

»Poprej nisem, vem le to, da so od tam prvi metali polena.«

»Ali ste videli tam tudi kake mize in steklenice?«

»Na dvorišču ne, pač pa skozi odprta vrata v sobo. Tam so imeli okrog pogrnjene mize in imeli na mizi steklenice.«

Brodarjeve naredbe

»Ali ste pozneje prišli skupaj z Brodarjem?«

»Naslednjega dne zjutraj, ko sem raportiral komandirju, je stopil v pisarno Brodar. Jaz sem hotel oditi, toda komandir mi je ukazal, naj ostanem. Brodar se je pri- tobeval zaradi tega, ker smo v šenčurju streljali. Komandir mi je pojasnil, da so orožniki ravnali po predpisih. Če so se pre- grešili, so se pregrešili le v toliko, da niso streljali na maso, marveč v zrak. Po pravi- niku za orožniško službo je to prepovedano. Izjavil je, da obžaluje te dogodke, a če masa ne pozna zakonov, jih morajo poznati vsaj oni, ki jo vodijo, da ne pride do krvi. Brodar je nato rekel, v lepi srbo- hrvaščini, tako da sem ga natančno razumel: »Dobro, da vem za vaše mnenje. V bodoče bom izdal drugačne naredbe. To je dvakrat ponovilo.«

Sodnik Stamenković: »Ali je govoril slo- vensko?«

Rakić: »Ne, to je govoril v čisti srbohr- vaščini.«

Predsednik: »Ko ste bili prvič zaslišani, ste bolj podrobno popisali ves dogodek.«

»Jaz si nisem napravil beležk in sem na podrobnosti že nekoliko pozabil. Ko so me v Ljubljani vprašali, ali je bil pripravljen napad na orožnike, sem povedal, da tega ne vem. Po obnašanju in postopanju mase pa bi se dalo to z vso gotovostjo sklepati.«

Predsednik čita Rakićev izpoved v prei- skavi in nato nadaljuje: »Ali ste videli, ali je imel Brodar kaj v roki?«

»Zdi se mi, da je imel preko roke obešen dežnik ali palico. Kadar pa je dirigiral ljudi, je mahal žnjo.«

»Ali je Sotler sporečil Umniku, da mora zapreti dvorišče?«

»Tega ne vem. Prepričan pa sem, da je, ker je zelo vesten podoficer.«

»Ali ste videli župnika Škrbca? Kaj je pa on delal?«

»On je nekaj časa govoril z Brodarjem in Umnikom, nato pa je prišel še sreski načelnik. Pozneje se je povzpela na neko vzvi- šeno mesto in imel na množico v sloven- ščini kratak govor. Jaz ga takrat še nisem dobro razumel, imel pa sem vtis, da se je laskal masi in končno rekel, da bo on od- peljal župnika Barleta. Masa je še vedno nekaj vpila, on pa je dejal, da je duhovni- ški tovariš Barletov in da jih prosijo, naj na Barleta ne mečejo kamenja.«

»Organizirana množica«

Predsednik: »Kakšen je bil vaš vtis o masi?«

Rakić: »Moj vtis je bil ta, da je bila ma- sa razdeljena na posamezne skupine, ki so imele vsaka svojega voditelja, ki jih je vo- dil in dirigiral pri vzklikanju.«

»Ali so se oni vračali nazaj, ko ste jih bili razgnali?«

»Ko je masa pobegnila na Umnikovo dvo- rišče in za župnišče ter cerkev, so šli ne- kateri v stran, drugi pa so spet pridrveli po ovinkih nazaj ter metali na nas kame- nje.«

»Prej ste rekli, da je Brodar hodil od grude do grude, kakor da bi miril, da pa je masa potem še huje kričala.«

»Da, tako je bilo.«

Nato so zagovorniki stali priči neka- tera vprašanja, na katera je poročnik Ra- kić dal s svojimi prejšnjimi izpovedbami popolnoma ujemajoče se odgovore.«

Predsednik: »Ali ste videli Kosa in Gril- ca?«

»Ne morem reči, ker nisem takrat nobe- nega poznal, zapomnil sem si ju pa zaradi tega, ker sta najbolj kričala in sem postal nanju pozoren.«

»Rakić in Brodar oči v oči«

Nato je sledilo soočenje priče in obto- žencev. Prvi je bil soočen Brodar, ki je do- sedaj stalno govoril samo slovensko. Pri tem soočenju pa je prvič spregovoril v sr- bohrvaščini, ki jo kot bivši desetletni po- slanec seveda govori popolnoma gladko.

Brodar: »Vi pravite, da sem imel pali- co in da sem dirigiral. Jaz pa nisem imel ne palice, ne dežnika, kor sem prišel s ko- lesom.«

Priča Rakić: »Jaz sem to videl.«

Brodar: »Jaz v šenčurju nisem zaklinal niti ene besede.«

Predsednik: »Saj priča tega tudi ne trdi, on le pravi, da ste vi dirigirali.«

Brodar: »Jaz sem samo miril.«

Rakić: »Masa je prepevala, vi ste pa dir- girali.«

Brodar: »Jaz sploh nisem pevec.«

Predsednik: »Priča pravi, da ste se vi iz organov oblasti brili norca, češ da mirite, v resnici pa ste ljudi le hujskali.«

Brodar: »To ni res.«

Rakić: »Jaz sem rekel, da je bil to moj vtis.«

kravat na predsednikovi mizi.

Zupnik Škrbec: »Ali vam je znano, da so v okolici Kranja italijanski fašisti in špi- joni?«

Predsednik: »Takih vprašanj ne dopu- ščam, to ne spada semkaj. Priča vam tudi ni dolžna odgovarjati, sploh vas to nič ne briga.«

Zdravkovič: »Priča je rekel, da se je klicalo tudi Zivio Mussolini, torej je nekaj na tem.«

Predsednik: »Gotovo, da se je klicalo tudi Mussolini.«

Med zagovornikom in predsednikom je nastalo živahno prerekanje.

Predsednik: »Ali je tudi vas kdo udaril? Ali ste bili ranjeni?«

»Pravijo sicer, da me je nekdo udaril z lato ali desko, toda jaz se tega ne spom- injam.«

»Kaj pa je bilo z vašo sabljo?«

»Sabljo sem imel v roki, nožnico so mi mi pa iztrgali in jo metali med množico.«

»Ali so tudi na vas kričali?«

»Da, kričali so mi srbijanski hudič pre- kliči! Marš v Srbijo! Jaz pa se za to po- dijanost nisem brigal.«

»Ali ste prej pogledali na Umnikovo dvo- rišče?«

»Poprej nisem, vem le to, da so od tam prvi metali polena.«

»Ali ste videli tam tudi kake mize in steklenice?«

»Na dvorišču ne, pač pa skozi odprta vrata v sobo. Tam so imeli okrog pogrjn- ne mize in imeli na mizi steklenice.«

»Organizirana množica«

Predsednik: »Kakšen je bil vaš vtis o masi?«

Rakić: »Moj vtis je bil ta, da je bila ma- sa razdeljena na posamezne skupine, ki so imele vsaka svojega voditelja, ki jih je vo- dil in dirigiral pri vzklikanju.«

»Ali so se oni vračali nazaj, ko ste jih bili razgnali?«

»Ko je masa pobegnila na Umnikovo dvo- rišče in za župnišče ter cerkev, so šli ne- kateri v stran, drugi pa so spet pridrveli po ovinkih nazaj ter metali na nas kame- nje.«

»Prej ste rekli, da je Brodar hodil od grude do grude, kakor da bi miril, da pa je masa potem še huje kričala.«

»Da, tako je bilo.«

Nato so zagovorniki stali priči neka- tera vprašanja, na katera je poročnik Ra- kić dal s svojimi prejšnjimi izpovedbami popolnoma ujemajoče se odgovore.«

Predsednik: »Ali ste videli Kosa in Gril- ca?«

»Ne morem reči, ker nisem takrat nobe- nega poznal, zapomnil sem si ju pa zaradi tega, ker sta najbolj kričala in sem postal nanju pozoren.«

»Rakić in Brodar oči v oči«

Nato je sledilo soočenje priče in obto- žencev. Prvi je bil soočen Brodar, ki je do- sedaj stalno govoril samo slovensko. Pri tem soočenju pa je prvič spregovoril v sr- bohrvaščini, ki jo kot bivši desetletni po- slanec seveda govori popolnoma gladko.

Brodar: »Vi pravite, da sem imel pali- co in da sem dirigiral. Jaz pa nisem imel ne palice, ne dežnika, kor sem prišel s ko- lesom.«

Priča Rakić: »Jaz sem to videl.«

Brodar: »Jaz v šenčurju nisem zaklinal niti ene besede.«

Predsednik: »Saj priča tega tudi ne trdi, on le pravi, da ste vi dirigirali.«

Brodar: »Jaz sem samo miril.«

Rakić: »Masa je prepevala, vi ste pa dir- girali.«

Brodar: »Jaz sploh nisem pevec.«

Predsednik: »Priča pravi, da ste se vi iz organov oblasti brili norca, češ da mirite, v resnici pa ste ljudi le hujskali.«

Brodar: »To ni res.«

Rakić: »Jaz sem rekel, da je bil to moj vtis.«

Brodar: Mogoče je, da me je kdo videl, da sem se, govoreč z ljudmi, nasmejal. To je mogoče, če sem srečal ali pa videl med maso kakega svojega znanca in sem se z njim pozdravil. Ko sem naslednjega dne prišel v Kranj na orožniško stanico.« Pred- sednik ga prekine: »To ste že vse poveda- li. Ali ste rekli, da boste od sedaj, ko ve- ste, kakšni so predpisi za orožnike, izdali drugačna navodila?«

Brodar: »Ne, jaz sem samo rekel, da bom nasvetoval.«

Rakić: »Ne, vi ste dobesedno rekli: Do- bro, da vem, za vaše predpise, drugič bom drugače naredil (naredil pomeni v srbo- hrvaščini naročil, zapovedal).«

»Nisem rekel, da bom naredil, ampak morda da bom nasvetoval.«

Predsednik: »Nič morda: ali je tako ali pa ni?«

Brodar: »To je izključeno, ker ne mo- rem ničesar poveljevati, ker nisem njihov komandant.«

Predsednik ga prekine: »Hočete staviti priči še kako vprašanje?«

Brodar: Priča Rakić je drugače vse do- bro povedal. Le tega ne.«

Umnik in Rakić oči v oči

Nato je sledilo soočenje Rakića z Um- nikom.

Umnik: Priča Rakić je dobro opisal do- godke, samo dve stvari bi pripomnil. Dru- gače je vse dobro opisal, kakor je bilo v resnici, le to je pogršil ali pa se ne spom- inja, od kod je padel prvi strel. Jaz to točno vem, da je on sam oddal prvi strel.«

Rakić: »To ni res.«

Umnik: »Vi ste bili takrat zelo nervoz- ni.«

Rakić: »Jaz sploh nisem nervozen. Jaz sem skušal postopati najbolj prijazljivo, toda ko so me napadli od vseh strani, sem bil prisiljen seči po revolverju.«

Umnik: »Vi ste tudi rekli, da so bile v moji hiši mize. Jaz imam pa v hiši samo eno mizo, ki je vedno pogrnjena.«

Rakić: »Jaz tudi nisem ničesar drugega trdil.«

Branilec dr. Pegan: »Ali ste imeli vtis, da je hotel župnik Škrbec odkrito pomiriti maso.«

Rakić: »Župnik se je malo laskal masi, pohvalil njeno zadržanost, potem pa rekel, da bo on odvedel Barleta, in je izrazil na- do, da nanj ne bodo metali kamenja.«

S tem je bilo zaslišanje podporočnika Rakića končano.

Pričevanje Jožeta Prešerna

Kot naslednja priča je bil zaslišan Jože Prešeren, velik slok fant, košatih črnih las, po poklicu zidar. V šenčurju so ga napadli in mu razbili kolo, ker se je udeležil Bar- letovega shoda. Predsednik ga je opozril na prisego ter mu dejal, da mora govoriti samo resnico.

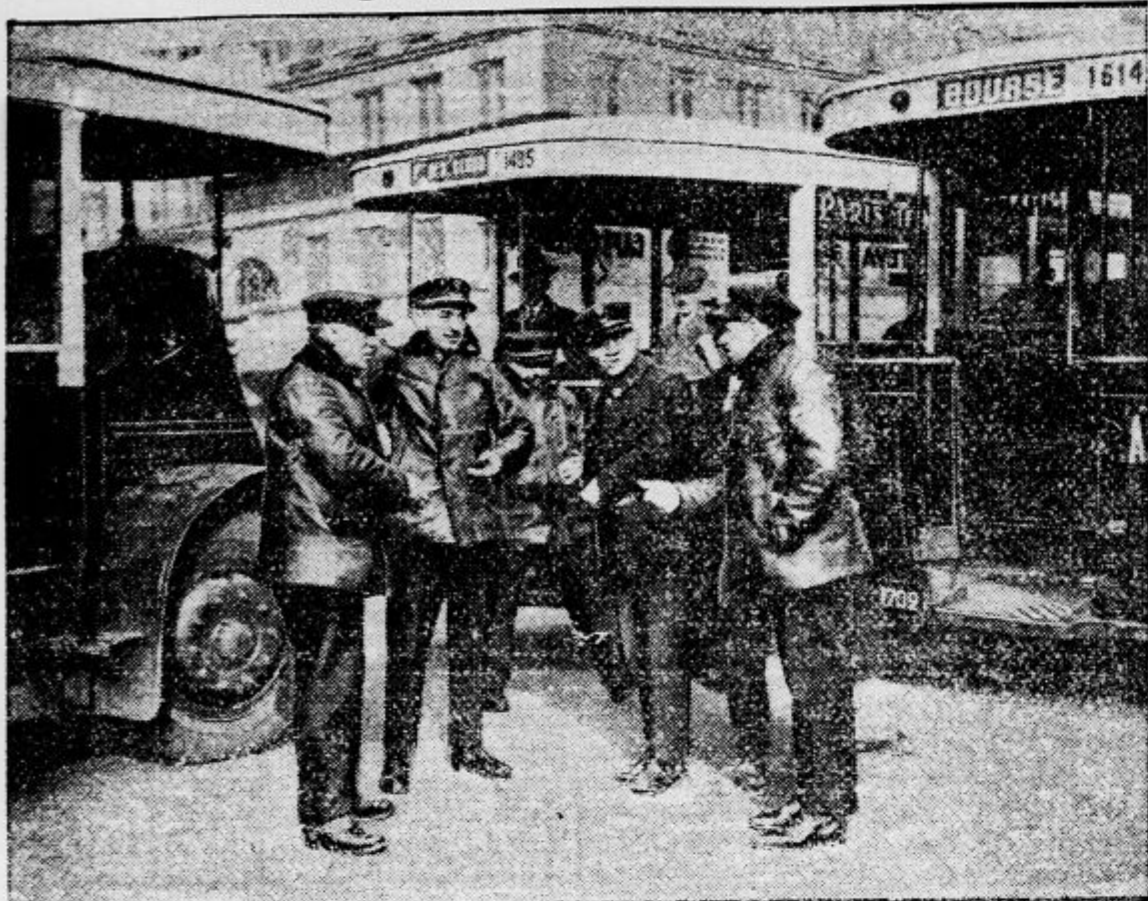
Prešeren je potrdil, da je bil v šenčurju na Barletovem shodu. Ko je prišel v šen- čur je našel tam še skupino kolešarjev. Stopil je v Gašperlinovo gostilno, kjer je našel poslance Rapeta. Pozneje je šel žnjim na shod. Ko so začeli zunaj vpiti, je sto- pil ven, da bi pogledal, kaj se godi. Orož- niki ga pozneje niso pustili več nazaj in je zato ostal zunaj, kjer je vse kričalo. Med ljudmi sta bila Brodar in Umnik. Točno je videl in slišal, kako je Brodar klical:

»Dol z državo, Dol z vladjo.«

Predsednik: »Kje je stal?«

Iz življenja in sveta

Kratka prometna stavka v Parizu

V Parizu so imeli te dni 10-minutno stavko v znak protesta proti previsokemu obdavčenju. Vsa prometna občila so med stavko počivala.

Najhitrejši letalci in dirkači

Človek je med njimi na zadnjem mestu

Najhitrejši letalec je majhna, nezmatna žival, neki brencelj, ki napravi v sekundi lahko 3600 m, v uri pa 1300 km. V 54 urah bi ta brencelj lahko obkrožil zemljo. Živi kot zajedalec v želodcu in nosnih duplih zverjadi, ki se ga boji kakor hudice in pobege pred njim, čim zaleti njegovo bližino, kar jo nesejo noge. Toda zajedalec je hitrejši od bežečega gostitelja in nikoli ta mu ne uide.

V primeri s tem brenceljem so šloveska letala narejena počasno prevozna sredstvo, saj napravijo najhitrejša med njimi 600 km na uro. Vendar jih ne more dohiteti nobeno drugo današnje prevozna sredstvo in nobena druga živa stvar. Šele če se bo izpolnil stoletni sen o poletu v svetovno prostornost z raketami, bo človek dosegel brzino, pred katerimi se bodo lahko skrile vse ostale možnosti o

astronomskih, električnih i. pod. brzinah, seveda ne govorimo).

Raketa, ki hoče premagati zemeljsko privlačno silo in dospeti v območje drugih zvezd, mora imeti namreč najmanj 11 km brzine na sekundo. Za sedaj je to le pobožna želja. Avtomobil je še počasnejši od najhitrejših letal, saj napravi na sekundo komaj 93 m, motorno kolo doseže 200 km na uro, lokomotiva pa največ 185 km. Sledi lastovka, najhitrejša med pticami, ki se ponaša s 45 m na sekundo. Kolesar dirkač napravi preko 31 m na sekundo, konj dirkač 25 m, hrt 18 m. Oceanski brzojarič se mora zadovoljiti z 12 m na sekundo, tekač na kratkih progah z 10 m, električna cestna železnica s 6 m, na zadnjem mestu pa »stojice« zaničevani pešec s po drugim metrom na sekundo.

Deset tvornic gradi letalo za v stratosfero

Deset ruskih tvornic gradi trenutno eno samo veliko letalo, letalo za v stratosfero. Tehniško čudo se bo imenovalo »S. A. L.« ter bo v kratkem toliko dograjeno, da bodo lahko začeli s poskusnimi poletji. Priloge vodi ing. Čertovski.

Letalo bo imelo gondolo, ki bo rabila posadki v prvi vrsti za trenajo. Šele potem, ko se bodo obnesli vsi poskusi in bo posadka zadostno izurjena, bodo podvzeli Rusi polet v stratosfero po načrtu prof. Picarda.

Rooseveltova doba

prinaša Ameriki za zunanjega ministra

Cordell Hull,

ki zastopa nazor, da se dajo vojni dolgovi znižati samo na podlagi gospodarskih koncesij, in finančnega ministra

W. H. Woodin

vodilnega ameriškega industrijalca, ki bo igral zaradi svojega resora še veliko vlogo v mednarodni politiki bodočih let

Ljudje, ki trpe na oteženi telesni potrebi in ki jih radi tega mučijo krvno prenapljenost, trebuh, pritisk krvi v možgane, glavobol, močno utripanje srca, dalje, ki trpe na boleznih dančne sluznice, fišurah, hemoroidnem zamotku, fistulah, jemljejo za izboljšanje črevesa zjutraj in zvečer po četrtinko »Franc Josefove« grenčice. Vodilni zdravniki kirurških zavodov izjavljajo, da se poslužujejo »Franc Josefove« grenčice po operacijah z najboljšim uspehom. »Franc Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Vampir — analfabet

Pravi dortmundski zločinec je veznik Schulte

V dortmundski aferi je prišlo do senzacionalnega preobrata. Pokazalo se je, da je Scheer, ki so ga imeli za morilca treh žensk in napadalec na šest žrtvi, ki so pobegnile storilec, več ali manj nedolžen na pravih zločinih. Scheer ni bil nič drugega kakor vaba v rokah Augusta Schulteja, ki ga je čel popolnoma v oblasti. Kriminalna policija je spoznala, da ima opraviti v Schultejevem primeru z zločincem, ki po grozotnosti činov celo prekaša razvpetega Kúrtena.

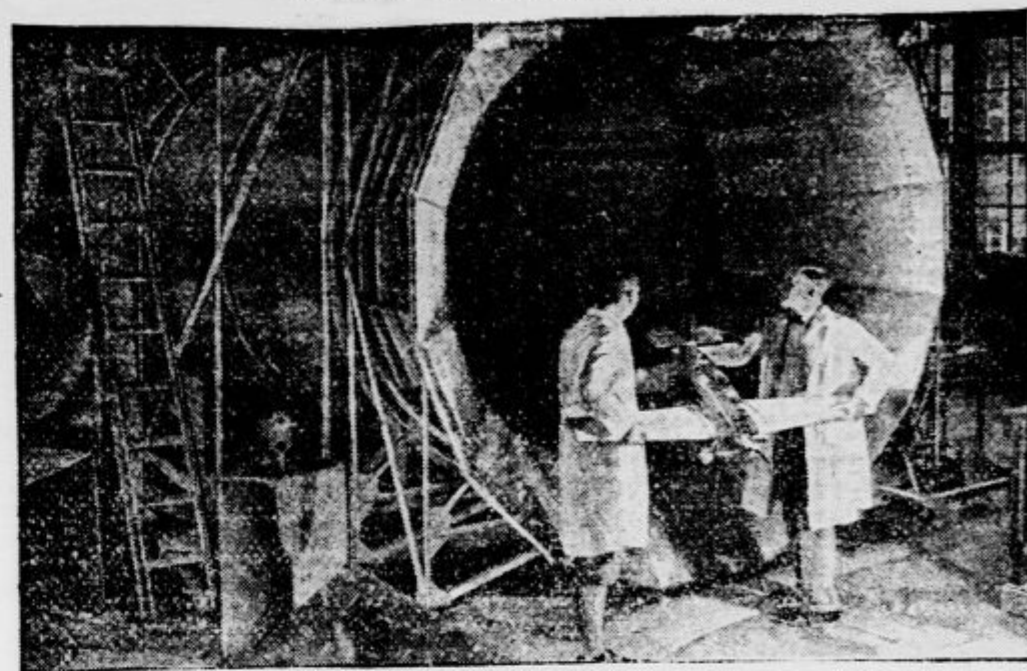
Ker je Schulte analfabet, se je posluževal Scheera za zvodnika. On je v njegovem imenu sestavljal in oddajal inšerate za liste in je moral vsako žrtev privedi v njegovo bližino. Scheer je navadno uspešno niral vso reč tako, da je šel v spretnost žrtve na sprehod. Medpotoma ga je napadel Schulte, ki mu je naročil, da mora vselej kadarkoli do tega, pokriti žrtvi glavo z ruto. Stvar se je praktično natančno po navodilih.

Schulte, ki je zadnje dni izvedel, da se njegov zločinom s sedu, jo je hotel popihati na Holandsko, da bi se ognil kazni. V obmejnem kraju Gronau pa so ga prijeli. Prijeljal se je bil na ukradenem kolesu in se je hotel pretihotapiti na drugo stran. Noč je hotel prespati na meji, zato je šel zvečer v gostilno, kjer se je tako napil, da je bil razgrajati. Vpil je med drugim: »Bog varuj, če me kdo izda policiji, da sem ukradel kolo! Razbil mi bom glavo.« Te besede so opozorile pivce, da nekaj ni v redu.

Detektivs so obkolili hišo, kjer je prenočeval zločinec in vdrl v njegovo sobo. Schulte je bil tako presenečen, da se ni niti najmanj upral. Ljudje, ki so bili medtem izvedeli, koga so prijeli, so se zbrali v množico, ki je sprejela morilca z donestrativnimi vzkliki. Le skrajno premišljenemu transportu gre hvale, da ni množica Schulteja linčala, kar je hotela storiti.

Na policiji je začel Schulte, ki je bil dotlej miren, besnen. Pripravi ga rito mogli do nobene izjave. Zato so ga zaprli v celico, kjer se pa najbrže ne bo spokoril, kajti mož je znan kot star stanovalec kriminala, v katerem je prebil lepo število let svojega življenja.

Vihar v laboratoriju

V Göttingenu imajo zavod za raziskovanje toka, kjer lahko vprizorijo umetni orkan z brzino 200 km na uro. Na tanke žice posebnih tehničnih obesijo modele letal, katere potem kontrolirajo, da vidijo učinke vetra.

Dežela tisoč otokov

Pravilni kraji, pravilno življenje

Te dni je predaval švedski raziskovalec dr. Sten Bergmann o svojih doživljajih na Kurilskem otočju ali »Klismatu, deželi tisoč otokov, kakor ga imenujejo Japonci, njegovi gospodarji. To otočje leži med pravimi japonskimi otoki in Kamčatko. L. 1929. je Bergmann dobil dovoljenje japonske vlade, da ga sme posetiti.

Takšna ekspedicija ni niti posebno prijetna niti posebno varna. Kurili so prav za prav skupina nešteti čeri in samo 31 je pravih otokov, ki so vulkanskega izvora. Dve tretjini leta leži nad to samotno, divjo skupino neprestano, gosta megla, ostalo tretjino leta hrumijo nad njo strašni snežni viharji. Med visokimi, divjimi stenami Kurilov ni nobenih pristanov, ladje se jim morejo približati le ob redkih dneh in ni čudno, da so obdani s stotinami ogradij in razbitin naseljenih brodov.

Vendar pa Kurili niso nenaseljeni. Kakšnih 13.000 oseb, Japoncev in pripadnikov prastarega, izumirajočega plemena Ainu, ki je nekoč gospodarilo nad vsemi japonskimi otoki in je po vsej verjetnosti arijskega izvora, biva stalno v teh odjudnih

kraji in se ne preživlja baš slabo. Otoki so namreč izredno bogata lovišča kosov, ki jih v času drstenja lovijo lahko kar z golimi rokami. Spreten domačin jih nalovi tako do 1000 na dan. V zimskem času prihajajo cele črede srebrnih in modrih lisic ter drugih dragocenih kožuharjev do človeških naselbin, tako da imajo ljudje bogat zaslužek tudi s tem lovom. Pozimi prihajajo tudi ekspedicije japonske vlade, ki lovijo tam neko vrsto vidre. Ta vidra je po zakonu zaščitena in je smejo vsako leto uloviti samo 15 kosov. Zato pa je nje koža tudi izredno draga in velja po današnjem kurzu skoraj 200.000 Din v našem denarju!

Zanimivo je, da žive ljudje navzlic morilnemu podnebu v kočah s papirnatimi stenami. Če bi se dvakrat na dan ne okopali v obilnatni vroči kopeli, bi gotovo ne mogli vztrajati. Ainujski možje nosijo močnejše brade, ženske pa si tetovirajo boje, vite brke. Ainujski častijo še dandanes volka kot božanstvo in so si ohranili svoje groteskne plesne. Kakor rečeno ne bo dolgo trajalo, da bo prenehalo to zanimivo ljudstve eksistirati.

Teh še ni minilo pustno veselje

Karneval v Nici ni letos nič manj živahen kakor druga leta. Ne mine dan brez originalnega obhoda, kakršnega vidimo tudi na naši sliki.

Knjižnica Napoleonove žene

Nedavno je bila v Franciji razstavljena knjižnica Napoleonove žene Marije Luize, ki je bila, kakor znano, avstrijska princesa. Lastnik knjižnice je postal v poznih dneh dunajski nadvojvoda Fran Salvator, ki je poslal lani zbirko v Pariz, pač z namenom, da bi našel v Franciji kupa. Trajalo je pa precej časa, da se je našel ta mož, a našel se je vendarle, in sicer v osebi Johna Jaffeja, meščana iz Nice. Jaffe je kupil knjižnico in jo podaril francoski vladi, ki jo bo uvrstila med svoje knjižne redke spomine na slavnega cesarja.

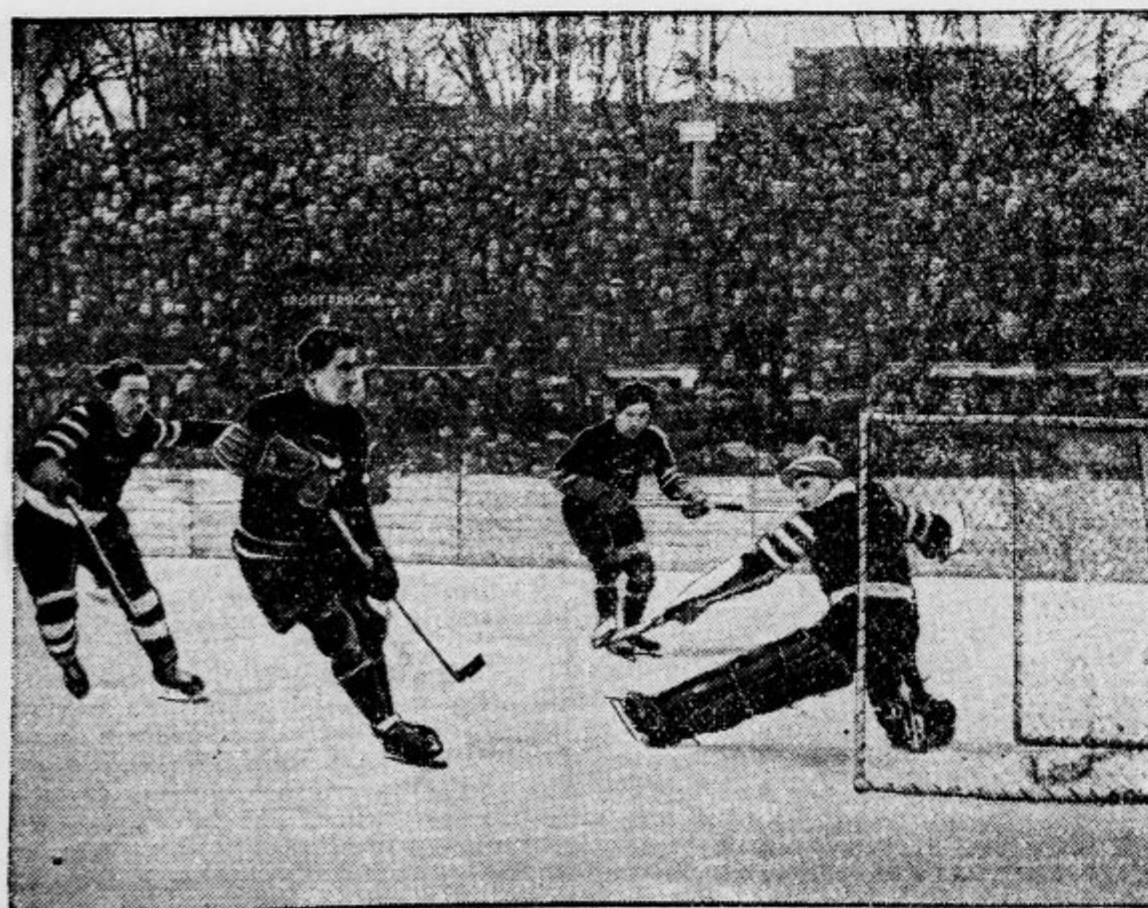
Knjižnica Napoleonove žene ima svojo zgodovino. Marija Luiza jo je zapustila ob svoji smrti l. 1847 nadvojvodi Rainerju, tedanjemu podkralju Lombardije in Benečije. Od njega jo je podedoval Fran Salvator. Lani, ko je bila v Parizu razstava spominov na Reichstadtskega vojvodo, so zbirko poslali v Pariz in jo razstavili v Malmaisonu, nekdanjem bivašču Napoleonove prve žene Josephine, zdaj pa jo je dobila v dar francoska vlada.

Temeljne knjige Napoleonove žene so bili francoski klasični v originalni izdaji. Vse knjige so v dragoceni vezavi in nosijo začetnice M. L. Od Napoleona je ostalo v zbirki več zemljevidov, ki jih bo francoska vlada združila z drugimi spomini na velikega Korzicanca.

Namen odprave na Mount Everest

Prošli teden je odletela iz Londona proti Indiji angleška ekspedicija pod vodstvom Fellowesa. Zapustila je Avstralijo na hestonem letališču. Fellowes je pred startom izjavil, da hoče odpravo dokazati, da ne pomeni najvišje gorovje sveta za znakovno plovstvo nobenih ovir. V treh urah bodo po njegovi sodbi letala opravila delo, za katero bi drugače rabili ljudje več let.

Mednarodni hockey na ledu v Pragi

Moment iz tekme med Nemčijo in Kanado, kjer je Nemčija klavirno podlegla.

Zavrženi dobitke

V Mecku na Nižnjavstrijskem Hvi blapec Jenoz Schaub, ki drvari na imanju blazona Tintija. V četrtletu sta se k njemu pripeljala dva elegantna gospoda z avtomobilom. Predstavila sta se za odposlanca neke dunajske banke in sta začela pripovedovati nekaj o glavnem dobitku. Hlapec se je delal, kakor da ne razume. Šele ko sta mu povedala, da je zadel s svojo srečo iz l. 1926 stotisoč šilingov, je zazijal. Ampak nemesto da bi se veselil sreče, je postal nenadoma obupen. Na vprašanje, kaj mu ni prav, je hlapec pojasnil, da je prodal srečko pred nekaj tedni nekemu krošnjarju. Slednji mu je tako prijetno prigovarjal, da mu jo je izročil. Krošnjar mu jo je plačal ljubljemu temu, da ni bil Schaub v denarni zadregi. Zdal bo seveda on pognil skoro milijonček Din.

ANEKDOTA

»Kako pa naj pozovem k obedu?« vpraša nova kuharica. »Naj rečem: obed je gotov — ali: obed je pripravljen?« — »Če bo tako kakor večer, le mirno rečito: obed je pripravljen.« je vztrajala gospodinja.

Vsak dan ena

»Noč in dan kuham in pečem zate, a kaj imam od tega? Nič, prav nič!«
»Hvali Boga, da nimaš nič — jaz imam od tega bolečine v želodcu.«

Šofer Eberhard Pleper

eden izmed treh zločincev, ki so razbojničkvali v dortmundski okolici

Živega petelina je jedel

V Aarhusu na Danskem je staval neki fant s svojim tovaršem da bo pojedel živega petelina. Tovarš, ki ni verjel, da bi se moglo kaj takega zgoditi, je radoveden čakal, kaj pride. Fant je ujel žival, povezal petelina z motvozom, vzel v roke vilice in nož ter rezal petelina pri živem telesu in nosil kos za kosom v usta. Tovarš, ki ni pričakoval takšne neusmiljenosti, je šel na policijo in ovadil suroveža, ki je oba zaprla.

18.000 odpovedanih stanovanj

Najomniki so odpovedali v Budimpešti tokom februarja 18.000 stanovanj. Že lani je bilo v madžarski prestolnici pravcaro preseljevanje narodov letos pa se je preseljevanje še bolj povečalo. Mnoge družine, ki ni zmogale najemnine kljub temu, da je že znatno padla, stanuje skupaj z drugimi sorodniki in prijatelji.

